

Др Иван Д. Милић, асистент
Универзитет у Новом Саду
Правни факултет у Новом Саду
I.Milic@pf.uns.ac.rs

ОПОМЕНА КАО ВРСТА ПРЕКРШАЈНЕ САНКЦИЈЕ И ЊЕНО (НЕ)ИЗРИЦАЊЕ ПОЈЕДИНИМ УЧИНИОЦИМА ПРЕКРШАЈА

Сажетак: Предмет иажње аутора јесте опомена, као санкција која се под одређеним условима може изрећи учиниоцу прекршаја. Закон о прекршајима Републике Србије прописује под којим условима се ова санкција може изрећи јунолећном учиниоцу прекршаја. С тим у вези, Законом се изрицање ове санкције није уредило на прихватљив начин, иако да су остале одређење нејасноће на које ће се указати у овом раду. У раду се указује и на то како судија учиниоцу најтежег прекршаја може да изрекне опомену али и како, јој јуно сујројно свакој логици, учиниоцу најблажег прекршаја не може да изрекне ову санкцију. Иако се од новог Закона о прекршајима много очекивало, ипак се није ништа на боље изменило ни код ове прекршајне санкције у односу на претходни Закон.

Кључне речи: прекршај, санкција, опомена, казна, зајвор, прекршајни налог.

УВОД

Прекршајно право, као део казног права Републике Србије, карактерише прописивање великог броја прекршајних санкција, које се самостално или кумулативно могу изрећи појединим учиниоцима прекршаја. Закон о прекршајима Републике Србије¹ прописује казне, казнене поене, опомену, заштитне мере и васпитне мере, као врсте прекршајних санкција. Савремене кривичне законике све више карактерише прописивање санкција које

¹ Службени гласник РС, бр. 65/2013, 13/2016, 98/2016 (Одлука Уставног суда). (у даљем тексту: Закон о прекршајима, Закон или ЗП).

представљају алтернативу казни затвора, док је за прекршаје, ипак, увек била карактеристична новчана казна.² Тако, данас можемо рећи да је новчана казна примарна, и то је казна која се најчешће изриче пунолетним учиниоцима прекршаја. У вези са изрицањем санкција, некада објективне околности као и карактеристике личности учиниоца говоре у прилог да учиниоца не треба казнити, већ да га само треба опоменути и указати му да је његово понашање неприхватљиво и забрањено. Указати учиниоцу да је његово понашање неприхватљиво и да представља прекршај врши се на начин тако што му се у прекршајном поступку од стране суда изриче опомена као прекршајна санкција. Да би могла да се изрекне ова санкција потребно је да се остваре законом прописани услови за њено изрицање. Такође, потребно је да се оствари и сврха изрицања прекршајних санкција, коју ЗП доста „непрецизно“ прописује у члану 5: „Сврха прописивања, изрицања и примене прекршајних санкција је да грађани поштују правни систем и да се убудуће не чине прекршаји“. Главни циљ овог рада јесте да укаже да се, по нашем мишљењу сасвим неоправдано, опомена може изрећи за сваки прекршај за који је прописана *новчана казна у расјону*, а да се супротно свакој логици не може изрећи за „најблаже“ прекршаје, за које је прописана *новчана казна у фиксном износу*.

Рад је подељен у пет логично систематизованих целина. На самом почетку говори се о законском регулисању опомене, а затим о могућности да се за прекршај у продуженом трајању и за стицај прекршаја изрекне опомена. Један део рада посветили смо односу прекршајног налога и опомене, с циљем да укажемо да учинилац најблажег прекршаја може строже да се казни у односу на учиниоца најтежег. На крају рада указује се на последице изрицања опомене, и њено евидентирање у Регистру санкција.

1. ЗАКОНСКО РЕГУЛИСАЊЕ ОПОМЕНЕ

Опомена је адмонитивна мера, мера упозорења, скретања пажње учиниоцу прекршаја на дело и одговорност.³ ЗП као једну од санкција која се може изрећи учиниоцу прекршаја прописује и опомену. Ова санкција, представља пандан судској опомени која може да се изрекне, под одређеним условима, учиниоцима кривичних дела. Изрицањем судске опомене учиниоцу кривичног дела се упућује прекор за извршено дело, али се он у исто време упозорава да ће се према њему, у случају поновног извршења дела,

² John Paul Ryan, ADJUDICATION AND SENTENCING IN A MISDEMEANOR COURT: THE OUTCOME IS THE PUNISHMENT, LAW & SOCIETY REVIEW, Volume 15, Number 1 (1980-81), 79.

³ Stanko Pihler, *Prekršajno pravo*, Novi Sad, 2000, 80.

применити друга, строжа кривична санкција.⁴ Међутим, према решењу ЗП, чини се да се законодавац није много потрудио да изрицање опомене уреди на један прецизнији начин. Наиме, члан 50 Закона о прекршајима прописује да се уместо новчане казне за прекршај може изрећи опомена ако постоје околности које у знатној мери умањују одговорност учиниоца, тако да се може очекивати да ће се убудуће клонити вршења прекршаја и без изрицања казне. Из оваквог законског уређења може се извући неколико закључака. Опомена се може изрећи уместо новчане казне, дакле без обзира на висину запређене новчане казне. С тим у вези, долазимо и до решења да се она може изрећи и за најтеже прекршаје. Како бисмо указали да овакво решење није оправдано, указаћемо на регулисање судске опомене према Кривичном законнику.⁵ Кривични законик Републике Србије, што је и сасвим логично, одређује за која се све кривична дела може изрећи судска опомена (чл. 77 ст. 1). Тако, судска опомена може да се изрекне за кривична дела за која је прописан затвор до једне године или новчана казна, а учињена су под таквим олакшавајућим околностима које их чине нарочито лаким. Више је него јасно да је Кривични законик поставио објективну границу за изрицање ове санкције.

Даље, поставља се питање – да ли се опомена може изрећи и када је за један прекршај прописана алтернативно новчана казна или казна затвора и, са друге стране новчана казна или казна рада у јавном интересу? Реч је, дакле, о алтернативно прописаним казнама. У теорији постоји мишљење, са којим се ми слажемо, да и у случају када је прописана алтернативно новчана казна или казна затвора суд може да изрекне опомену⁶. Такође, сматрамо да се и у случају када је прописана новчана казна или казна рада у јавном интересу, опет, може изрећи опомена.

Морамо да напоменемо да се некада уређење изрицања опомене (укора) уређивало на прецизнији начин. „Ако је учињен прекршај, према околностима под којима је извршен, незнатног значаја, или ако њиме нису проузроковане никакве или само очигледно незнатне последице, или ако постоје друге околности које у знатној мери умањују одговорност учиниоца, тако да се може очекивати да ће се учинилац убудуће клонити вршења прекршаја и без изрицања прописане казне, орган надлежан за поступак може учиниоцу умјесто новчане казне или казне затвора изрећи казну укора“.⁷

Садашње регулисање опомене није оправдано, из више разлога. Прво, ЗП прописује да се за прекршаје могу прописати веома високе новчане казне,

⁴ Љубиша Лазаревић, *Коментар кривичног законика*, Београд, 2011, 318.

⁵ *Сл. гласник РС*, бр. 85/2005, 88/2005 – испр., 107/2005 – испр., 72/2009, 111/2009, 121/2012, 104/2013 и 108/2014.

⁶ Игор Вуковић, *Прекршајно право*, Београд, 2015, 100.

⁷ Степан Потоčki, *Оснолни закон о прекршајима с коментаром*, Загреб, 1962, 83.

иако се прекршаји сматрају најблажим казним делима.⁸ Тако, на пример, законом или уредбом новчана казна може да се пропише у распону (чл. 39 ЗП): 1) од 5.000 до 150.000 динара за физичко лице или одговорно лице; 2) од 50.000 до 2.000.000 динара за правно лице; 3) од 10.000 до 500.000 динара за предузетника. За прекршаје из области јавних прихода, јавног информисања, царинског, спољнотрговинског и девизног пословања, животне средине, промета роба и услуга и промета хартијама од вредности законом се могу прописати казне у сразмери са висином причињене штете или неизвршене обавезе, вредности робе или друге ствари која је предмет прекршаја, али не више од двадесетоструког износа тих вредности с тим да не прелази петоструки износ највећих новчаних казни које се могу изрећи. Можемо да закључимо да опомена може да се изрекне физичком, али исто тако и правном лицу, одговорном лицу и предузетнику. Не постоји „горња граница“ запрећене казне, која би била препрека за изрицање ове санкције. Долазимо и до закључка, да се ова санкција може изрећи за било који прекршај које учини правно лице, с обзиром да се за прекршај правног лица не може прописати казна затвора, већ само новчана казна

Надаље, да би се изрела опомена потребно је да постоје околности које у знатној мери умањују одговорност учиниоца, тако да се може очекивати да ће се убудуће клонити вршења прекршаја и без изрицања казне. Овде се заправо ради о постојању околности који се односе на одмеравање казне. Сложићемо се да је потребно да све околности дела, како оне које се односе на прекршај, тако и оне које се тичу личности учиниоца морају недвосмислено да указују да ће се и опоменом постићи сврха кажњавања, односно да ће опомена утицати на учиниоца да убудуће не врши прекршаје.⁹ Изрицањем судске опомене постићи ће се жељени криминалнополитички učinак само

⁸ О супротном ставу вид. Иван Милић, Да ли је кривично дело увек најтеже казнено дело? (I део), *Зборник радова Правног факултета у Новом Саду*, бр. 3/2016, 937-955; Иван Милић, Да ли је кривично дело увек најтеже казнено дело? (II део), *Зборник радова Правног факултета у Новом Саду*, бр. 3/2017, 405-415.

⁹ Тако је и суд установио да је потребно изрећи ову санкцију у судској одлуци, вид. Постоје околности које у знатној мери умањују одговорност окривљеног за неплаћање доприноса и прекршај из члана 72. ст. 1. и 2. Закона о доприносима за обавезно социјално осигурање, јер је он не само без имовине, прекршајно некажњаван, отац троје деце, већ је он био једини запослени у фирми и радило се о неплаћању доприноса за њега за један месец, кад је по лекарској документацији био болестан и оперисан, па постоје околности да се примени одредба члана 44. Закона о прекршајима, наиме да се окривљеном уместо казне изрекне **опомена**, у уверењу да ће се и без изрицања казне постићи сврха кажњавања. (Виши прекршајни суд, Прж. 8115/12 од 20. марта 2012) – Правни Информатор, бр. 6/2013, Интермех, Београд, *сентенцу припремио*: др Томица Делибашић. Преузето из електронске правне базе *Propisti online*, 1.1.2016.

ако се изврши правилан избор особе којој се она изриче.¹⁰ Дакле, пре изрицања ове санкције суд мора да установи да ли је оправдано да се изрекне опомена, што није нимало једноставно. Наиме, да би суд дошао до таквог закључка, потребно је да истражи личност окривљеног, за шта је потребно дуже време, којег у прекршајном поступку, чини нам се, и нема. Установа укора омогућава данас да се њоме ублажава масовност прекршајног кажњавања.¹¹ Морамо још истаћи да није уобичајено да се користи реч „клонити“, већ би било доследније да је законодавац прописао да ће *опомена уишцаји на учиниоца да убудуће не чини прекршај*.

Опомену као врсту прекршајне санкције познају и упоредна законодавства. Закон о прекршајима Републике Српске¹² прописује као врсту прекршајне санкције и укор, као меру упозорења (чл. 54). Укор је заправо пандан опомени која је прописана Законом о прекршајима Републике Србије. Укор је мјера упозорења која замјењује новчану казну и којом се учиниоцима скреће пажња на учињено дело и одговорност. Када постоје околности које у знатној мјери умањују одговорност починиоца, тако да се може очекивати да ће се убудуће клонити вршења прекршаја и без изрицања прописане казне или ако је ријеч о нарочито лаком облику тог прекршаја, суд може, умјесто казне, изрећи укор. Укор се може изрећи и када починилац прије доношења одлуке о прекршају испуни прописану обавезу. Видимо да се овим Законом омогућава изрицање укора без обзира на казну која је прописана. Слично решење прописује и Закон о прекршајима Републике Црне Горе¹³ у члану 34. Прекршајни закон Републике Хрватске¹⁴ такође, прописује опомену као врсту санкције која се у законом прописаним условима може изрећи учиниоцу прекршаја. Тако се чланом 43 прописује да је опомена прекршајноправна санкција која се као мјера упозорења може примијенити према починитељу прекршаја за који је прописана као једина казна новчана казна до 5.000,00 (...). Из оваквог законског уређења, може да се закључи да се поставља горња граница запрећење казне, изнад које није могуће изрећи опомену. С тим у вези, опомена се не може изрећи ни за оне прекршаје за које је прописана казна затвора, а ни у случају када је алтернативно прописана новчана казна или казна затвора. Важно је напоменути да се истим чланом решава и питање изрицања опомена за прекршаје у стицају, тако што се и у случају стицаја може изрећи опомена под условом да новчане казне за прекршаје не прелазе износ од 5.000,00 (...).

¹⁰ Franjo Bačić, *Krivično pravo – opći dio*, Zagreb, 1978, 466.

¹¹ Stjepan Potočki, *Prekršajno pravo – opći dio- (Skripta za predavanja za predmet „Prekršajno i administrativno kazneni postupak“)*, Zagreb, 1959, 58.

¹² *Службени гласник РС*, бр. 63/14.

¹³ *Службени лист Црне Горе*, бр. 1/2011.

¹⁴ *Народне новине*, бр. 107/07, 39/13 и 157/13.

2. ПРЕКРШАЈ У ПРОДУЖЕНОМ ТРАЈАЊУ, СТИЦАЈ ПРЕКРШАЈА И ОПОМЕНА

Ранији Закон о прекршајима није садржао одредбе о „продуженом прекршају“, што сматрамо да није било оправдано, а таква мањкавост стварала је велике проблеме у пракси.¹⁵ Продужено кривично дело, самим тим што представља јединство а не стицај кривичних дела, јесте правна конструкција која је производ судске праксе и њених потреба.¹⁶ Актуелни ЗП у својим одредбама уређује и продужени прекршај, под називом прекршај у продуженом трајању (чл. 46). Наиме, прекршај у продуженом трајању постоји ако учинилац са јединственим умишљајем учини више истих временски повезаних прекршаја, који чине једну целину због најмање две од следећих околности: истоветности оштећеног, истоврсности предмета прекршаја, коришћења исте ситуације или трајног односа, јединства места или простора извршења прекршаја. За прекршај у продуженом трајању може се изрећи казна тежа од прописане, али она не сме прећи двоструку меру прописане казне нити највећу меру казне која се прописује за прекршај учињен у стицају (чл. 46 ст. 5).¹⁷ У вези са продуженим прекршајем, поставља се и питање да ли се и у овом случају може изрећи опомена. На основу решења ЗП-а, мишљења смо да не постоји формална сметња да се и у овом случају изрекне опомена, под условом да је утврђена само новчана казна, с тим да сматрамо да је однос између продуженог прекршаја и могућности изрицања опомене „прилично“ неспојив. Наиме, ЗП предвиђа да се у случају продуженог прекршаја казна може поштри, што води ка закључку да је реч о учиниоцу код којег је степен опасности понављања прекршаја већи у односу на друге учиниоце дела. Дакле, даје се могућност да се казна поштри, али се даје и алтернатива да се учиниоцу изрекне опомена, што је по нашем мишљењу контрадикторно.

На овом месту важно је указати и на проблематику *стицаја* прекршаја и изрицања опомене. ЗП у члану 45 регулише стицај прекршаја на следећи начин: Ако је учинилац једном радњом или са више радњи учинио више прекршаја за које му се истовремено суди, претходно ће се утврдити казна

¹⁵ **Сентенца:** Закон о прекршајима не познаје институт продуженог прекршаја. (Пресуда Врховног касационог суда, Упр. 405/2010 од 13.4.2010. године); Не треба искључити постојање продуженог прекршаја. (Правни став Вишег прекршајног суда, усвојен на седници од 23.7.2010. године). Преузето из електронске правне базе Paragraf Lex, 1.1.2016.

¹⁶ Бора Чејовић, Мирко Кулић, *Кривично право*, Београд, 2011, 243.

¹⁷ **Сентенца:** Када окривљени учини више истоврсних временски повезаних прекршаја са знањем да чини недозвољене радње и пристајањем на забрањену последицу, при чему постоји истоветност окривљеног, његовог положаја, ситуације, простора и оштећеног, такво поступање представља продужени прекршај. (Пресуда Прекршајног апелационог суда, Пржу 8595/2014 од 10.10.2014. године). Преузето из електронске правне базе Paragraf Lex, 1.1.2016.

за сваки од тих прекршаја, па ће се за све те прекршаје изрећи јединствена казна. Наиме, поставља се питање да ли се и за прекршаје у стицају може изрећи само опомена? ЗП не садржи одребе којима се регулише ово питање. У теорији постоји став да је начелно дозвољено изрицање опомене и у случају стицаја прекршаја.¹⁸ С обзиром на уређење опомене ми се у потпуности слажемо са таквим ставом, али се тада долази и до неких нелегитимних решења. Тако се може доћи до закључка да један учинилац може и неколико најтежих прекршаја да учини, и да му се с друге стране за све учињене прекршаје може изрећи само опомена. ЗП (чл. 45) чак предвиђа да – ако је за све прекршаје у стицају утврђена новчана казна, изрећи ће се јединствена новчана казна која представља збир утврђених новчаних казни, с тим што јединствена новчана казна не може бити већа од *двосйрукоџ износа* највеће новчане казне предвиђене овим законом. Видимо да се сада и за прекршаје за која се казна може удвостручити може изрећи и опомена. С тим у вези, опет истичемо да је Законом потребно да се постави јасна горња граница запрећене новчане казне изнад које се не може изрећи опомена. На тај начин би и проблем стицаја био решен, јер уколико би збир изречених новчаних казни прелазило границу изнад које се не може изрећи опомена, онда је више него јасно да изрицање опомене и у случају стицаја није могуће.

Ми се не слажемо да се и за најтеже прекршаје може изрећи опомена, већ сматрамо да је ЗП морао да постави одређење објективне критеријуме за њено изрицање.¹⁹ Мишљења смо да је нужно да се утврди одређена висина новчане казне изнад које се не може изрећи опомена. Сматрамо да је потпуно неоправдано да се опомена, као врста прекршајне санкције, може изрећи

¹⁸ Вуковић, *op.cit.*, 102.

¹⁹ Интересанто је указати на једну судску одлуку, из које се јасно види када изрицање опомене није оправдано: То што је окривљени наредне године поступио у скаду са Царинским законом и исправно попунио декларацију, није основ који указује да би му за предметни прекршај сврха кажњавања била остварена изрицањем опомене. **Из образложења:** „Имајући у виду жалбени навод окривљених, да је било места примени члана 50 Закона о прекршајима и изрицању опомене, обзиром да су 2014. године у спорној декларацији унети исправни подаци, овај суд је посебно ценио правилност првостепене пресуде у делу одлуке о изреченим новчаним казнама и исту прихвата као правилну. Ово стога, што је по налажењу овог суда првостепени суд правилно утврдио и оценио све чињенице и околности од значаја за одмеравање казне које су прописане у члану 42 Закона о прекршајима, што се види по томе да је окривљенима изрекао новчану казну у границама прописаним законом за предметни прекршај, о чему је дао разлоге у образложењу своје одлуке, које у свему прихвата и овај суд. Прекршајни апелациони суд налази да се изрицањем опомене не би остварила сврха кажњавања, како је прописано одредбом члана 33 став 2 Закона о прекршајима, да се у оквиру опште сврхе прекршајних санкција не би изразио друштвени прекор учиниоцима због извршеног прекршаја, те да се истом не би утицало на учиниоце, као и на сва остала лица да убудуће не чине прекршаје.“ (Пресуда Прекршајног апелационог суда, Прж 11248/2015 од 11.8.2015. године). Преузето из електронске правне базе *Paragraf Lex*, 1.1.2016.

и за оне прекршаје за које је прописана најстрожа новчана казна. Међутим, некад је опомена могла да се изрекне и за оне прекршаје за које је била прописана и казна затвора.²⁰

3. КОМЕ СЕ НЕ МОЖЕ ИЗРЕЋИ ОПОМЕНА?

С обзиром да смо навели када се све може изрећи опомена, није тешко закључити када или коме се ова санкција не може изрећи. Опомена се не може изрећи када је законом прописана само казна затвора. Прекршаји за које је прописана само казна затвора у нашем правном систему су малобројни. Један од разлога зашто је таквих прекршаја мало јесте и чињеница да казна затвора може да се пропише само законом, а не и актима ниже правне снаге (чл. 35 ст. 1 ЗП). Казна затвора, као најтежа прекршајна казна, ријетко се прописује као искључива казна за прекршаје, него редовно долази као алтернативна казна уз новчану казну.²¹ Тако се, на пример, Законом о јавном реду и миру²² (чл. 16 ст. 2) прописује „ко малолетном лицу уступа просторије ради проституције – казниће се затвором од 30 од 60 дана. Видимо да се за ове прекршаје прописује само казна затвора, тако да се за ове, као и за све остале прекршаје за које је прописана само казна затвора, не може изрећи опомена. С обзиром да казна затвора може да се пропише само законом, није тешко закључити да се за све остале прекршаје које су прописани правним актима ниже правне снаге може увек изрећи опомена.

Опомена се не може изрећи још једној категорији учинилаца прекршаја. Реч је о малолетницима, с обзиром да се њима изричу санкције које су прилагођене њиховом узрасту. Тако, ЗП у свом систему прекршајних санкција према малолетницима, прописује санкцију која је, на неки начин, исто што и опомена, само што носи други назив. Заправо, пандан опомени, као врсти прекршајне санкције, јесте укор који се изриче малолетницима. Укор ЗП уређује чланом 75 на следећи начин: Укор се изриче малолетнику према којем није потребно предузети трајније васпитне мере, а нарочито кад се из његовог односа према учињеном прекршају и његове спремности да убудуће не чини прекршаје може закључити да ће изреченом васпитном мером бити постигнута сврха ове мере. При изрицању укора малолетнику ће се указати на друштвену неприхватљивост његовог поступка и уколико поново учини прекршај, могућност изрицања и друге васпитне мере.

²⁰ Aleksandar Hristov, *Nikola Vujinović, Prekršajno pravo – materijalno-pravni deo i administrativno kazneni postupak-*, Priština, 1963, 145

²¹ Potočki, *op.cit.*, 57.

²² *Сл. гласник РС, бр. 6/2016.*

4. ПРЕКРШАЈНИ НАЛОГ И ИЗРИЦАЊЕ ОПОМЕНЕ

Да бисмо оправдали наш став, да се законодавац није много потрудио да изрицање опомене уреди на легитимнији начин, морамо направити паралелу између кажњавања учиниоца прекршаја путем издавања прекршајног налога и изрицања опомене као врсте прекршајне санкције. Прекршајним налогом се кажњавају учиниоци најлакших прекршаја и у том случају овлашћено лице издаје прекршајни налог. Дакле, чак ни суд не одлучује о овим прекршајима, већ неки други орган, што није изузетак у прекршајном праву.²³ То је истовремено и начин да се суд растерети. Као што се у литератури наводи, један од циљева савременог кривичног законодавства јесте и растерећење правосуђа у складу са ставом да се суд не бави малим стварима.²⁴ Иако је реч о најблажим прекршајима овлашћено лице мора да изда прекршајни налог, с обзиром да само суд може да изрекне опомену, јер у супротном чини кривично дело.²⁵ С тим у вези, није тешко да се закључи да у појединим случајевима ЗП оставља могућност да може да се строже казни учинилац најлакших прекршаја.

Када је реч о издавању прекршајног налога, морамо напоменути још једну ситуацију која је везана за изрицање опомене. Наиме, лице којем је издат прекршајни налог може да затражи судско одлучивање, тако ће предати прекршајни налог надлежном суду. Дакле, реч је о томе када лице којем је издат прекршајни налог сматра да није учинио прекршај и тражи од суда да он својом одлуком мериторно одлучи.²⁶ Уколико се у поступку утврди да није учињен прекршај суд ће донети пресуду којом се окривљено лице

²³ Вид. Д. М. Овсянко, *Административное право*, Москва, 2000, 115.

²⁴ Наташа Делић, Дело малог значаја и стварно кајање у Кривичном законнику, *Анали Правног факултета у Београду*, Година LXII, бр. 1/2014, 211.

²⁵ С тим у вези треба видети судску одлуку поводом овог питања: Када полицајац приликом вршења послова контроле саобраћаја према учеснику у саобраћају који учини саобраћајни прекршај не предузме службену радњу – не наплати мандатну казну односно не поднесе пријаву за учињени саобраћајни прекршај, извршио је кривично дело злоупотребе службеног положаја. Правилно је првостепени суд утврдио да је окривљени вршећи послове контроле саобраћаја као саобраћајни полицајац искористивањем свог службеног положаја прибавио корист оштећенима на тај начин што приликом вршења послова контроле саобраћаја према учесницима у саобраћају који су учинили саобраћајни прекршај из чл. 27. и 35. ЗООБС на путевима, није предузео службену радњу коју налаже службена дужност – није наплатио мандатну казну нити поднео пријаву за учињени саобраћајни прекршај, чиме је извршио кривично дело злоупотребе службеног положаја. (Пресуда Округног суда у Београду Кж. 903/05 од 22. априла 2005. и пресуда Првог општинског суда у Београду К. 1275/04 од 2. децембра 2004. године) – Билтен Округног суда у Београду, бр. 69/2005, Интермех, Београд. преузето из електронске правне базе Paragraf Lex, 1.1.2016.

²⁶ Иван Милић, Прекршајни налог, *Безбједносћ-Полиција-Грађани*, Бања Лука, бр. 1-2. 2015, 247-249.

ослобађа одговорности. Међутим, уколико суд утврди да је окривљени учинио прекршај – поставља се питање да ли и тада суд може да изрекне опомену или мора да изрекне новчану казну у оном износу који је утврђен прекршајним налогом. Дакле, да ли сада за најблажи прекршај суд може, под условом да су остварени сви услови за изрицање опомене, да изрекне опомену? Логично је да за ове прекршаје суд треба да изриче опомену, јер је реч о најблажим делима. Међутим, анализом решења ЗП-а долази се до другачијег решења. Тако, члан 171 ЗП прописује које све поуке и упозорења мора да садржи сваки прекршајни налог, а један од упозорења-поука је и: да ће лице против кога је издат прекршајни налог бити дужно да, поред плаћања новчане казне утврђене прекршајним налогом, надокнади судске трошкове у случају да затражи судско одлучивање а суд утврди да је одговоран за прекршај. Надаље, ЗП у ставу 7 члана 174 прописује да ако суд утврди да је окривљени који је захтевао судско одлучивање одговоран за прекршај, својом одлуком ће га обавезати да новчану казну из прекршајног налога плати у пуном износу као и да надокнади судске трошкове. Из оваквог законског уређења произилази да суд не може изрећи опомену, већ мора да изрекне новчану казну и то у пуном износу као и судске трошкове. Да закључимо, за најлакше прекршаје, за које се издаје прекршајни налог, не може се у судском поступку изрећи опомена. Тако, на пример, за прекршај неплаћања доплатне карте у „градском превозу“ путнику се у евентуалном прекршајном поступку не може изрећи опомена, иако је само прописивање оваквог прекршаја јако спорно.²⁷ Такође, и за оне прекршаје за које је прописана новчана казна у фиксном износу од 1000 динара изрицање опомене од стране суда, према оваквом законском уређењу, није могуће.

5. РЕГИСТАР САНКЦИЈА И ОПОМЕНА

Нови Закон о прекршајима уводи и Регистар санкција (Регистар), у којем се учиниоци прекршаја „уписују“ на одређени временски период. Тако, уколико се у прекршајном поступку окривљено лице прогласи одговорним за прекршај, онда се и поступак завршава пресудом којом се он проглашава одговорним. Намерно смо рекли да се окривљени проглашава одговорним, а не да се доноси осуђујућа пресуда, јер је доношење осуђујуће пресуде термилошки али и суштински више везано за кривични поступак. Мада је ЗП у члану 246 став 1 термилошки непрецизан, тако да прописује: „Прекршајни поступак завршава се доношењем осуђујуће или ослобађајуће пресуде,

²⁷ Иван Милић, Стефан Самарцић, Прекршајна одговорност путника у области јавног превоза, *Услуге и заштитна корисника*: Зборник реферата са Међународног научног скупа одржаног 8. маја 2015. године, на Правном факултету у Крагујевцу, 143-159.

решења којим се поступак обуставља или решења којим се малолетном учиниоцу прекршаја изриче васпитна мера²⁸. С тим у вези, и уколико се окривљеном изрекне опомена, то значи да је окривљени оглашен одговорним за прекршај. Тако, и окривљеном лицу којем је изречена опомена, након што је пресуда постане правноснажна, стиче статус прекршајно кажњеног лица. Надаље, и окривљени којем је изречена опомена уписује се у Регистар на период од једне године (чл. 329. ст. 2). Сада долазимо до једног нимало оправданог решења, које се тиче временског периода на које се кажњено лице уписује у Регистар. Тако да оно лице које је путем издатог прекршајног налога платило половину новчане казне за најлакши прекршај остаје четири године уписано у Регистар, а оно окривљено лице којег је суд прогласио одговорним, и то за најтеже прекршаје, али му је изрекао опомену, уписује се у Регистар, али се из њега брише после једне године. Иако то није случај са свим земљама у којима је кривичноправни експанзионизам дошао до изражаја, у Србији се примећује и изразито немаран однос и према „занатском“ делу посла, тј. према писању норме и поштовању правила легислативне-технике, што ствара и суштинске проблеме.²⁸ Посматрано из угла запрећене казне, дуже остаје уписано оно лице које је учинило најблажи прекршај.

Посебно питање које се овде поставља, тиче се правних последица изрицања опомене. Последица казне укора: (посматрано историјски опомена је имала назив укор, и није била врста санкције него врста казне) њена је последица једино у томе што се према лицу према коме је изречена сматра административно-кажњеним па се, у случају понављања прекршаја у року од једне године (дана), може узети као отежавајућа околност /поврат/.²⁹ Казна укора нема репресивни карактер, већ је она изразитио васпитна мера.³⁰ Међутим, с обзиром на то да ЗП не регулише правне последице кажњавања, остаје као спорно питање које последице може да трпи лице које је у прекршајном поступку кажњено, па и опоменом.³¹ Појединим законима прописују се правне последице кажњавања за прекршај, и то на врло уопштен начин. Тако, на пример, према Закону о извршењу и обезбеђењу³² један од услова за именовање извршитеља јесте и да се против њега не води истрага за кривично дело, односно да није осуђивано за кривично дело на безусловну казну затвора од најмање шест месеци или за *кажњиво дело* које га чини недостој-

²⁸ Зоран Стојановић, Кривично право у доба кризе, *Бранич*, бр. 1-2. 2011, 40.

²⁹ Вид. Hristov, Vujanović, *op.cit.*, 145; Milorad Vučković, Negoslav Očokoljić, *Osnovni zakon o prekršajima – sa komentarom i posebnim saveznim propisima o prekršajima*, Beograd, 1959, 42.

³⁰ Milan Brkić, Jovo Crnogorčević, *Osnovni zakon o prekršajima – sa komentarom*-, Beograd, 1959, 47.

³¹ Вид. Иван Милић, Евиденција прекршајно кажњених лица, *Зборник радова Правног факултета у Новом Саду*, бр. 1/2015, 239-251.

³² Закон о извршењу и обезбеђењу, *Сл. гласник РС*, бр. 31/2011, 99/2011 – др. закон, 109/2013 – одлука УС, 55/2014 и 139/2014.

ним за обављање послова извршитеља (чл. 313). Овде се не говори само о кривичном, већ и о кажњивом делу.

ЗАКЉУЧАК

Осим што се прописују законима, прекршаји (као) могу да се пропишу и актима ниже правне снаге. Тако се прекршаји прописују и уредбама, али и одлукама покрајинских и органа локалних самоуправа. С обзиром на њихову бројност долазимо до решења да грађани уопште и не знају да је предузимање или непредузимање неке радње прекршај, па из тог, као и због многих других разлога није увек неопходно да се такво лице казни за учињени прекршај. С тим у вези, у прекршајном поступку лице које је учинило прекршај потребно је само упозорити да је учинило прекршај, указати да је његово понашање неприхватљиво и упозорити га да му се за неки други прекршај, уколико га учини, може изрећи казна. Дакле, ми се слажемо да је опомена као врста прекршајне санкције нужна, али се њена сврха може оправдати само уколико је законодавац јасно, недвосмислено и легитимо уредио њено изрицање. Видели смо да се наш законодавац није много потрудио да изрицање опомене уреди на легитиман начин, тако да се опомена може изрећи за сваки прекршај за који је прописана новчана казна, било на начин да је једина казна или да је прописана као алтернативна санкција. С тим у вези, сматрамо да се у некој измени Закона мора одредити граница новчане казне изнад које није могуће изрећи опомену, посебно када је реч о продуженом прекршају и стицају прекршаја. Опомена треба да се изриче за најлакше прекршаје, међутим према одредбама ЗП-а то и није тако, јер се ова санкција не може изрећи када је реч о прекршајима за који се издаје прекршајни налог. Лицу којем је прекршајни налог издат, а који захтева судско одлучивање, суд не може изрећи опомену. Тако да долазимо до решења да се на најтеже прекршаје може изрећи опомена, али и да се за поједине најблаже прекршаје ова санкција не може изрећи, што је потпуно нелегитимно.

Др Иван Д. Милич, асистент
Новисадски университет
Юридически факултет
I.Milic@pf.uns.ac.rs

Предупреждение как вид санкции нарушения и ее (не)высказывание некоторым совершителям нарушения

***Аннотация:** Объектом внимания автора является Предупреждение, в свойстве санкции, которую в определенных условиях можно высказать совершителю преступления. Закон об административных нарушениях Республики Сербии устанавливает в каких условиях данную санкцию можно высказать совершеннолетнему совершителю нарушения. В связи с тем, высказывание данной санкции Закон не устроил приемлемым способом, так что остались некоторые пробелы, о которых речь пойдет в данной работе. В работе также обращается внимание на то, как совершителю самого тяжелого нарушения судья может высказать предупреждение, но и каким способом, вполне противоположно всякой логике, совершителю самого легкого нарушения он не в состоянии высказать данную санкцию. Несмотря на то, что так много ожидалось от нового Закона об административных нарушениях, все таки к лучшему не обернулось ни относительно данной санкции нарушения, если сравнивать ее с предыдущим Законом.*

***Ключевые слова:** нарушение, санкция, предупреждение, наказание, тюрьма, требование нарушения.*

Датум пријема рада: 12.02.2018.